

Макуха Ігор Олегович,
здобувач вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
к.ю.н., доцент Орлова О.О.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК В УКРАЇНІ ТА ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

Надання безоплатної первинної правової допомоги населенню студентами юридичних вищих навчальних закладів є популярним явищем. Це зумовлено тим, що люди з низьким рівнем доходу не можуть дозволити собі отримати юридичну консультацію і заплатити за це чималі кошти. Цим обумовлена актуальність подальшого розвитку юридичних клінік в Україні.

Значний внесок у дослідження юридичних клінік в Україні зробили вітчизняні вчені-фахівці різних галузей правової науки, зокрема: М.В. Дулеба, А.О. Галай, К.Г. Головачова, В.А. Єлов, Р.С. Кацавець, С.В. Ківалов, В.М. Кравчук, Ю.І. Матвєєва, С.І. Молібог, В.В. Молдован, О.О. Орлова, Д.Г. Павленко, М.І. Пашковський, Ю.М. Савелова, О.Л. Соколенко, В.В. Стаднік, Н.В. Сухицька, А.П. Чернега, М.В. Удод, В.П. Янишен. Що стосується таких зарубіжних учених як Л.А. Воскобітова, А.Б. Гутніков, О.М. Доброхотова, О.А. Люблінський, Д.І. Мейєр, М.В. Немитіна, Вільям Роуві, К.С. Шугріна, Джером Франк, Георг Фроммгольд та ін., то предметом їх дослідження була діяльність юридичних клінік у різних країнах світу. Не зменшуючи значення розробок цих науковців, необхідно визнати, що потенціал загальнотеоретичної юриспруденції для дослідження проблем правового регулювання діяльності юридичних клінік в Україні практично не використовувався [1, с. 4].

Правнича допомога є одним із найважливіших засобів та необхідним елементом механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Перед людиною, яка не має достатнього рівня правничих знань та навичок захисту своїх прав, постає багато труднощів у сфері правовідносин. Це породжує необхідність надання їй професійної допомоги правника. Відсутність реального права на отримання такої допомоги особами, які не мають можливості звернутись по неї через різні причини та обставини (відсутність коштів, немічність, малолітство тощо) розглядається як суттєва перешкода у доступі до правосуддя, реалізації принципу рівності сторін у судовому процесі, що передбачено конституційним принципом верховенства права [2, с. 11; 3].

Серед основних критеріїв, відповідно до яких особі надається безоплатна правнича допомога, виділяють фінансовий критерій (відсутність

коштів у особи) та правовий критерій (критерій «інтереси правосуддя»), що передбачає потенційну загрозу тривалого або довічного тюремного ув'язнення; правову або фактичну складність справи; нездатність особи з об'єктивних причин захищати свої права та інтереси самостійно [2, с. 11].

На думку В.В. Лісіцина, юридичні клініки у своєму розвитку проходили ряд обов'язкових етапів: 1) організаційний, 2) підготовчий; 3) робочий; 4) модернізаційний. У рамках першого етапу приймалося рішення про створення юридичної клініки, розроблялася та затверджувалася установча документація (положення про юридичну клініку чи статут, регламент роботи, етичний кодекс співробітників тощо), визначалися її штатний розпис та порядок фінансування, підбиралося приміщення, необхідне обладнання, меблі та оргтехніка, здійснювався набір персоналу (завідувач, інші штатні співробітники, студенти-клініцисти та консультуючі їх викладачі) тощо. У ході підготовчого етапу, як правило, студенти-клініцисти відбиралися добровільно, а серед викладачів перевага надавалася практикам. Підготовчий етап формування юридичної клініки також був пов'язаний із серйозною навчально-методичною роботою та рекламним забезпеченням. На робочому етапі вироблялися алгоритми дій персоналу в цілому – від надходження дзвінка клієнта до схеми роботи по окремих категоріях справ, а до модернізаційного етапу приступали ті юридичні клініки, які уже мали певний досвід роботи (підводилися підсумки за минулий період, проводилися соціологічні дослідження серед клієнтури та студентів-клініцистів, вироблялися рекомендації з подальшого удосконалення роботи) [1, с. 24].

Юридична клініка діє за принципами: поваги до права, справедливості, людської гідності; спрямованості на захист прав і свобод людини; гуманізму; законності та верховенства права; об'єктивності; безоплатності надання правової допомоги; конфіденційності; компетентності та добросовісності [4, с. 12].

Студенти-консультанти юридичної клініки зобов'язані: відвідувати теоретичні заняття, семінари, тренінги, брати участь в інших заходах, що проводяться в межах роботи юридичної клініки; постійно поглиблювати свої фахові знання та вдосконалювати професійну майстерність; вести справи з дотриманням етичних норм та збереженням конфіденційності; дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, трудової дисципліни; точно, вчасно і якісно виконувати рішення та вказівки керівництва юридичної клініки, прийняті у межах його компетенції; чергувати в юридичній клініці за встановленим графіком, брати участь у консультуванні громадян; згідно з дорученням керівництва юридичної клініки та відповідно до вимог чинного законодавства брати участь у веденні справ клієнтів клініки у відповідних органах та установах; у своїй діяльності керуватися принципами роботи і завданнями юридичної клініки; надавати письмовий звіт за підсумками циклу проведеної роботи [4, с. 14].

Отже, мета функціонування юридичних клінік в Україні дає змогу зазначити, що юридичні клініки мають особливий правовий статус. Юридична клініка є структурним підрозділом вищого навчального закладу України, які здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право». Цілі діяльності юридичної клініки визначаються як такі, що сприяють практичній підготовленості майбутніх правників шляхом безпосередніх спроб надання правової допомоги різним верствам населення.

Бібліографічні посилання:

1. Лоджук М.Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 328 с.
2. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Сущенко. К.: Ваіте, 2020. 274 с.
3. Гончаренко С. В., Бова Є. Ю. (2009), «Безоплатна правнича допомога стає реальністю? (Дослідження думки адвокатів щодо системи безоплатної правничої допомоги в Україні)», Адвокат, № 7 (106), с. 10.
4. Молдован В.В., Кацавець Р. С. Юридична клініка: Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2007. 224 с.

Мухай Анастасія Анатоліївна,
здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
д.ю.н., проф. Наливайко Л.Р.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

**ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗИТИВНИХ ДІЙ У МЕХАНІЗМІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ
І ГРОМАДЯНИНА**

На міжнародному рівні термін «дискримінація» вперше було закріплено в Конвенції про дискримінацію в галузі праці і занять 1958 року. Так, відповідно до статті 1 Конвенції дискримінація охоплює будь-яке розрізнення, недопущення або перевагу, що здійснюється за ознакою раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних переконань, іноземного або соціального походження і призводить до знищення або порушення рівності можливостей чи поводження.

Сьогодні принцип рівності та недискримінації знаходить відображення в таких міжнародних документах, як: Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 року, Загальна декларація прав людини 1948 року, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Конвенція про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності 1951 року,